

A Hegyhát szívében

Az Árpád-korban már lakott, ma 800 lelkes baranyai települést valószínűleg a honfoglalókkal együtt érkezett kazárok alapíthatták, és a neve alapján már korán templommal rendelkező, úgynevezett egyházas helyé vált.

Kozár falu első írásos említése egy 1058-ban keletkezett oklevélben maradt fenn. A középkorban a dombovári uradalom részeként élte mindennapjait, és Tinódi Sebestyénnek köszönhetően fennmaradt egy, a falu határában vívott ütközet emléke is, amikor Verbóczi Imre – a Tripartitum megalkotójának fia – tolnai főispán legyőzte Kászim vajda, a pécsi Kászim-pasa dzsámi névadójának csapatait 1542 tavaszán. A 16. századi összeírások még tanúskodnak létéről, ám a visszafoglaló háborúk zivatarai szétszórták lakóit. A pusztán maradt vidékre vlachok, majd az 1690-es években szerbek költöztek, akik túlsúlyukat jelzi, hogy 1751-től Ráckozár néven emlegették a falut egészen 1934-ig, amikor végérvényesen Egyházaskozárra keresztelték át. Az új jövevények legendát is ragasztottak a faluhoz, mely szerint a birtok úrnője, Kóza beleszeretett egy szerb pásztorfiúba, és a menyegző után szerelme jeléül idehozatta a fiú családját, akik úrnőjük iránti hálából, annak halála után róla nevezték el falujukat. Ki tudja ma már az igazságot? Az azonban bizonyos, hogy az 1730-as évektől a ráckok mellett németek, horvátok és

magyarok, evangélikusok és katolikusok egyaránt megjelentek a középkori település tág határaiban. Igaz, szervezett telepítésekre csak 1756-ban Birkenstock János parasztkolonizátor jóvoltából került sor, aki Tolna megye sváb falvaiból csábított át – elsősorban lutheránus – lakosokat az Esterházy Miklós birtokában levő Kozárra. A következő évtizedek Ráckozár legfényesebb korszakának bizonyultak, 1778-tól megkapta a mezővárosi kiváltságot, lakói évi négy országos vásárt tarthattak, elkészült az evangélikus gyülekezet temploma és 1787-ben már 1200 főt jegyeztek fel az összeírások. A gazdasági konjunktúra hatására Kozár a Hegyhát legjelentősebb települései közé emelkedett, számos malmában őrlték a környék gabonáját, zsidó kereskedői akár Bécsből is beszerezték a szükséges portékát, és az in-

tenzív állattartásból, valamint a szőlőművelésből származó haszon megteremtette az alapot a gazdagodáshoz. A megváltozott viszonyokhoz az erős evangélikus német közösség tudott a legjobban alkalmazkodni, a szerbek, valamint a katolikus magyarok és németek fokozatosan elköltöztek más vidékekre a boldogulás reményében. A 19. század utolsó éveiben tomboló filoxéra azonban véget vetett a konjunktúrának, és a többi bortermelő faluhoz hasonlóan, innen is többen döntöttek az Amerikába való kiköltözés mellett. Ezt, illetve az I. világháborús embervesztéget – a lakosság hat százaléka halt meg valamelyik fronton – nehezen tudta kiheverni a közösség. Pedig az 1928-ban bevezetett közvilágítás, az első cséplőgépek megjelenése egy könnyebb élet reményével kecsegtettek, de a következő világegés, és az azt követő megtorlás lezárta egy korszakot Egyházaskozár történelmében. A fronton elesettek mellett több tucat kényszermunkára hurcolt, ártatlan ember tűnt el a közösségből, és ha ez nem lett volna elég, a kommunista belügyminisztérium nyolcszáz embert telepített ki származása miatt 1947–1948-ban. Helyükre hasonlóan hányatott sorsú moldvai, főleg Magyarfaluból érkező csángókt hoztak, akiknek hosszú évekbe telt az idegen környezetbe való beilleszkedés. Mára, ha a sebek nem is hegedtek be teljesen, Egyházaskozár lakossága készen áll arra, hogy a következő évtizedek ismét olyan aranyecsettel kerüljenek be a falu emlékezetébe, mint a Birkenstock, vagy a második alapítónak nevezett Bene József lelkész nevével jelzett korok.

LEJEGYZTE: DR. VARGA SZABOLCS

FOTÓK: MÜLLER NÁNDOR

Amilyennek az ember elképzeli egy festői környezetben fekvő községet, Egyházaskozár épp olyan. A Baranyai Hegyhát szívében található településen minden generáció igazán otthon érezheti magát.

A kismamákat és az újszülötteket a védőnői szolgálat segíti; akinek a szülei dolgoznak, bölcsődébe járhat; a jól felszerelt, só-szobával is ellátott óvoda a kisgyermek nevelésének színtere; általános iskolájában pedig labor, informatikai terem és tornaterem szolgálja a nebulók testi-szellemi fejlődését. Általános Művelődési Központjuk 1998-ban kezdte meg működését, hét környékbeli település részére biztosítva a közoktatási feladatokat ellátását.

A felnőttek mezőgazdasági, hús-, illetve vasipari területen helyben, illetve a környéken is munkalehetőséghez juthatnak. Az idősebbek a nyugdíjasklubban találnak maguknak kellemes időtöltést, de a többi korosztály igényes szórakozása is biztosított: aki mozogni szeretne, az a sportegyesület különböző szakosztályaiban teremfocizhat, asztaliteniszezhet, kézilabdázhat, teniszezhet, a fiatal lányok körében pedig a hastánc igen népszerű. A szellemi sportot kedvelők a sakktábla mellett tehetik próbára tudásukat, taktikai képességüket.

A kisebbségekre különös figyelmet fordít a település: van Német Kisebbségi Önkormányzatuk, valamint a Német Nemzetiségi Egyesület mellett a Domonkos Pál Péter

Csángó Közművelődési Egyesület is aktívan tevékenykedik. Római katolikus és evangélikus templom, valamint baptista imaház várja a vallását gyakorolni kívánók közösségét.

A lélekápolás mellett a test karbantartását, a betegeket szolgálja a községben működő orvosi rendelő és a gyógyszertár is. A helyi postán, takarékszövetkezeten, élelmiszer-áruházon, vendéglőn, mini ABC-ken kívül többek között szépségszalon és fodrászat is szolgálja az itt élők kényelmét. A mozgókönyvtárat ki-

csik és nagyok, iskolások és idősek egyaránt szorgalmasan látogatják, miként a Civil közösségek háza rendezvényei is népszerűek.

Weisz Péter polgármester – aki immár negyed százada a község első embere – joggal büszke arra, hogy Egyházaskozár infrastrukturálisan is igen jól felszerelt település: van vezetékes víz, gáz, üvegszálás optikai kábel a telefon- és a kábel TV rendszere is kiépült, s a szélessávú internet-hozzáférés is adott. Jelenleg is zajlik a szennyvízcsatorna-bevezetés, melyhez az önkormányzat 420 millió forint pályázati pénzt nyert. A munkálatok 2011 decemberéig befejeződnek, ekkor a lakosság több mint kilencven százaléka csatlakozhat rá a rendszerre.

Polgármesteri hivatalukban körjegyzőség működik, melyhez még négy település: Bikal, Hegyhátmaróc, Tófű és Szárász község tartozik.

Megbecsülik értékeiket, ezekre építve fejlesztik-gyarapítják az Árpád-kori települést, és méltóképpen emlékeznek a múltra. Világháborús emlékművet emeltek, az 1780-as években épült Esterházy magtár épülete immár műemlék. A nyolcszáz főt számláló Egyházaskozáron született Hatos Gusztáv, Baranya megye történetírója. A település természeti adottságai kitűnő lehetőséget nyújtanak erdei túrákra, lovaglásra, kerékpáros kirándulásra. Ezt használja ki a Szuppi Bt. Erdei iskolája is, amely diáküdtetéssel, valamint a kézműves foglalkozástól a sétakocsikázásig rengeteg színes programmal várja a pihenni, kikapcsolódni vágyókat.

LEJEGYZETTE: CSATÓ ANDREA

FOTÓK: MÜLLER NÁNDOR

